

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Завірюха П., Неживий З., Костюк Б., Вихованець В. Результати селекції картоплі на комплекс цінних господарських і біологічних ознак. http://visnuk.kl.com.ua/joom/images/archive/agro/22-1_2018/Agro-22-1-2018-19.pdf
2. URL: <https://www.unfpa.org> .
3. URL: <http://www.un.org>
4. Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур за їх видами та по регіонах у 2020 році (остаточні дані). <https://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Гордієнко В. Нові сорти картоплі української селекції отримали нові пріоритети. <https://www.seeds.org.ua/novi-sorti-kartopli-ukra%D1%97nsko%D1%97-selekci%D1%97-otrimali-novi-prioriteti/>
6. <https://www.tpp.ks.ua/innovacii/innovprop/928-kartoplyanij-nasinnitskij.html>

УДК 674.031.925.26

МОРФОЛОГІЧНІ ТА БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ І РЕПРОДУКЦІЯ ХУРМИ ГІБРИДНОЇ

Козлова О.П., канд. с.-г. наук, доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Домарацький Є.О. докт. с.–г. наук, професор

Миколаївський національний аграрний університет

Diospyros – листопадне дерево до 5-7 м заввишки з пірамідальною кроною. Стовбур та старі пагони рослини сірого кольору, кора з тріщинами, які утворюють густу сітку. Кора молодих пагонів світло-сіра, більш-менш гладенька. Однорічні пагони світло-зелені вкриті цятками, гладенькі. За один вегетаційний період хурма утворює пагони другого порядку, внаслідок цього швидко формується крона рослини. Листки прості, черешкові, цілісні, різної форми – видовжені, еліптичні, загострені біля верхівки, опушені. Верхня частина листка темно-зелена, нижня – світло-зелена.

Бруньки хурми гібридної конусовидної форми з двома зовнішніми, щільними, шкірястими, злегка опушеними темнокоричневими лусочками. Внутрішні лусочки мають таке густе опушення, що при поздовжньому розрізі деталі бруньки можна роздивитись лише при збільшенні під лупою чи мікроскопом (табл. 1).

Таблиця 1. - Біометричні показники бруньок рослин хурми гібридної

Сорти	Розміри бруньки		Межі коливань	
	довжина, мм	ширина, мм	довжина бруньки, мм	ширина бруньки, мм
Нікітська бордова	6,62±0,27	3,68±0,07	3,49/8,80	3,05/4,47
Росіянка	6,93±0,08	3,83±0,17	3,82/8,93	3,58/5,01
Гора Говерла	7,78±0,31	4,68±0,27	4,19/7,80	4,02/5,69

Цвітіння хурми гібридної в умовах Південного степу України відбувається після розпускання листків і припадає на II декаду травня та I - декаду червня, коли квітки практично не пошкоджуються весняними заморозками, які навіть в умовах півдня України не є перешкодою для вирощування хурми (табл. 2).

Таблиця 2. - Строки та тривалість цвітіння хурми гібридної у 2019 р дослідження

Сорти	Цвітіння	
	початок	кінець
Нікітська бордова	20.05-29.05	29.05 – 10.06
Росіянка	29.05–9.06	9.06–21.06
Гора Говерла	1.06–11.06	11.06–24.06

Після цвітіння, за нашими даними, протягом місяця відпадає від 1 до 30% зав'язі, за температури повітря 30–32⁰ С цей показник ще вищий. Плоди хурми - соковиті ягоди округлої форми завдовжки 13,24–17,70 мм, завширшки – 11,93–19,05 мм, масою 1,70–4,90 г. Плоди спочатку зелені, терпкі, потім стають жовтооранжевими, а при повній стиглості синювато-чорними з сизим нальотом. Стиглі плоди солодкі і приємні на смак, досягають у жовтні і довго тримаються на деревах після листопаду.

Насіння дрібне, коричневого кольору з маслянистим блиском, плоске, 9,76–12,21 мм завдовжки, 5,02–6,23 мм завширшки і завтовшки 2,47–3,69 мм. Насіннєвий шов ясно виражений, а рубчик ледь помітний. Зародок – 4,71–7,02 мм завдовжки.

Успіх інтродукції хурми гібридної, насамперед, визначається стійкістю до комплексу несприятливих факторів в осінньо-зимовий період, передусім до низьких температур. Для екзотів, яким є і хурма, рівень зимостійкості зумовлює можливість та перспективність інтродукції. Візуальні спостереження свідчать, що рослини хурми гібридної в умовах Південного Степу України є зимостійкими. За нашими дослідження всі сорти хурми готувались на зимовий період: у вересні проводили вологозарядку усіх сортів; мульчували прикореневі зони (солома); укривались рослини агроволокном з

Проведена нами оцінка перезимівлі видів і сортів хурми, що інтродуковані в Херсонському державному аграрно-економічному університеті, свідчать про значний адаптаційний потенціал перспективність їх впровадження в умовах Південного Степу України.

За морфологічними дослідження хурма є придатною для вирощування у цій кліматичній зоні, але потребує додаткових заходів захисту від морозів та зрошення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Гринник І.В. Перспективи вирощування малопоширених плодово-ягідних культур в сучасному садівництві.- Досягнення та концептуальні напрямки вирощування малопоширених плодових культур та переробки їх сировини(Збірник конференцій) К.-2019р.
2. Меженський В.М., Меженська Л.О. М43 Малопоширені плодови культури: Навчальний посібник/В.М. Меженський, Л.О. Меженська. – К.: ЦП "Компринт", 2016. – 544.
3. Клименко С.В. Збереження та поповнення колекцій, формування генофондів видів родів *Asimina Adans*, *Diospyros L.*, *Sambucus L.* / С.В.Клименко, О.В. Григор'єва, О.А. Грабовецька, Л.М.Колісник //Збереження та збагачення рослинних ресурсів шляхом інтродукції, селекції та біотехнології: монографія / Кол. авторів: Червченко Т.М., Рахметов Д.Б., Гапоненко М.Б. [та ін.]; відп. ред. Т.М. Червченко; НАН України, Нац. ботан. сад. ім. М.М. Гришка. – К.: Фітосоціоцентр, 2012. – С. 234–293
4. Григор'єва О.В. Види роду *Diospyros L.* в Лісостепу України: інтродукція, біологічні особливості, репродукція // Автор-т на дис. на здоб. наук. ст. к. б. н.. – Київ, 2009. – 22 с.
5. Джан Т.В., Клименко С.В. Дослідження впливу екстрактів плодів хурми віргінської на гематологічні показники венозної крові щурів // Матеріали V Національного конгресу «Людина та ліки Україна». – Київ, 2012. – С. 46-47.

6. Григор'єва О.В., Клименко С.В. Хурма віргінська (*Diospyros virginiana* L.) у Лісостепу України. Різноманіття фітобіоти: шляхи відновлення, збагачення і збереження. Історія та сучасні проблеми. Матер. міжн. наук. конф., присвяченої 200-річчю заснування Кременецького ботанічного саду. Кременець–Тернопіль: Вид-во „Підручники і посібники”, 2007. – С. 50
7. Деревья и кустарники, культивируемые в Украинской ССР. Покрытосеменные. Справ. пособие - Под общ. ред. Кохно Н.А. – К.: Наук. думка, 1986. – С. 207-209
8. Бризгалов Є.О. Зимові пошкодження субтропічних плодкових рослин в умовах Києва - Інтродукція та акліматизація рослин на Україні. – 1970. – 4. – С. 185-191.
9. Пономарьов А.Н. Изучение цветения и опыления - Полевая геоботаника. – М.: Изд-во АН СССР, 1960. – Т.2. – С. 7-19
10. Мамаєв С.А. Основные принципы методик исследования древесных растений .- Тр. Ин-та экологии растений и животных УНЦ АН СССР. – Свердловск, 1975. – Вып. 94. – С. 3-14.
11. Плотнікова Л.С. \Программа наблюдений за общим и сезонным развитием лиственных древесных растений при их интродукции - Опыт интродукции древесных растений. – М., 1973. – С. 80–86
12. Соколов С.Я. Современное состояние теории акклиматизации и интродукции растений // Интродукция растений и зелёное строительство / Тр. Ботан. ин-та. АН СССР. – 1957. – Вып. 5. – С. 9-32.

Section 3. Modern systems of technologies for processing and storage of fruits and vegetables

УДК 631.563.

ЗБЕРІГАННЯ ПЛОДООВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ У РЕГУЛЬОВАНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Піндера М. В., здобувач вищої освіти,
Миколаївський національний аграрний університет

Завдяки сприятливим кліматичним умовам та вигідному географічному положенню, Україна на сьогодні успішно розвиває агробізнес. Щорічно на сільськогосподарських та фермерських підприємствах вирощується величезна